

Instruks for innsamling av ekskrementer og hår fra gaupe

Versjon: 1.2.2007

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt (<http://nidaros.nina.no>)

Denne instruksjonen gjelder for personer som etter nærmere avtale med Direktoratet for naturforvaltning er tilknyttet innsamlingen av ekskrementer og hår fra gaupe for DNA-analyse.

Sammendrag:

- 1) Hver enkelt prøve samles i en plastpose som lukkes med lynlås.
- 2) Påkrevde opplysninger nedtegnes på utlevert merkelapp med strekkoder.
- 3) Den ekstra strekkoden løsnes fra merkelappen og klistres på plastposen med prøven.
- 4) For å redusere faren for "forurensning" av prøver skal prøven med påklippet strekkode puttes ned i enda en plastpose, og merkelappen skal deretter festes til den ytterste plastposen med en snor.
- 5) Prøvene skal oppbevares kjøligst mulig, og fryses så fort som mulig.
- 6) Prøven videregives til avtalt kontaktperson i SNO fortløpende, eller så raskt som praktisk mulig.
- 7) Siste frist for levering av prøve til kontaktperson i SNO er 5 dager etter avsluttet innsamling.

Tidsrom for innsamling av prøvemateriale:

1. oktober – 1. mars.

Overvåking av gaupe

Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt (gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn) overvåker i dag bestandsstørrelse og bestandsutvikling hos gaupe i Norge gjennom registrering av familiegrupper (hunddyr i følge med årssunger). Årlig gjøres en beregning av minimum antall familiegrupper før jakt ut fra alle dokumenterte og antatt sikre observasjoner av familiegrupper (spor, synsobservasjoner og døde unger). For å få en bedre oversikt over bestandsstørrelsen av gaupe skal det fra 2007 samles inn ekskrementer og hår fra gaupe gjennom Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt i utvalgte deler av Norge. Prøvene skal samles inn av lokalt personell etter nærmere avtale med direktoratet og av SNO som en del av deres ordinære arbeid med registrering og overvåking av rovvilt.

Innsamlede prøver skal DNA-analyses på individnivå for å få et anslag på antall gauper i de utvalgte områdene. Analysene skal gjøres av Norsk institutt for naturforskning (NINA).

Prøvetaking av ekskrementer og hår fra gaupe

Gaupeekskrementer og hår samles inn i perioden 1. oktober til 1. mars. Gaupe dekker ofte til ekskrementene sine med snø. Man ser imidlertid ofte store vifteformede furer i snøen etter framlabbene der den har skrappt snø over ekskrementene. Fjern snøen forsiktig med hansker, alternativt med en pinne eller skistaven. Ekskrementene kan ligne både hunde- og revemøkk, men de lukter ofte "katteurin". Let spesielt nøye i områder rundt drepte byttedyr. For å unngå forveksling bør man unngå å ta prøve hvis det er tråkk etter rev eller andre forvekslingsarter ved funnstedet.

Hår fra gaupe finner man oftest i dagleier eller på gjerder som gaupe har forsert. For å unngå forveksling bør man unngå å ta hårprøver hvis det er mye hår fra drepte byttedyr eller andre forvekslingsarter ved funnstedet.

Til prøvetakingen brukes utdelte plastposer. Hele ekskrementet legges i posen. For ikke å forurense prøven skal det brukes hansker eller eventuelt en kvist eller lignende som finnes på stedet. Ved funn av gaupehår må flest mulig hår forsøkes samlet fra hvert sted. Dette fordi en er avhengig av at hårene har røtter for å kunne påvise DNA. Hårene legges også i plastposer.

For hver prøve skal en forhåndstrykt merkelapp utfylles. Alle etterspurte opplysninger på merkelappen skal fylles ut;

1. Dato
2. Stedsangivelse (UTM)
3. Kommune
4. Kontaktperson.

Det er viktig at nøyaktig posisjon på innsamlingssted for prøven registreres (med GPS eller ut fra kart), enten i felt eller i ettertid ved overlevering av prøven til mottaksperson i SNO. På merkelappen er det påført 2 identiske strekkoder. Den ene av strekkodene skal løsnes fra merkelappen og klistres (selvklebende) på plastposen med prøven. Det er viktig at plastposen er tørr når dette gjøres. Deretter puttes prøven med påklistret strekkode ned i enda en plastpose. Plastposen lukkes og utfylt merkelapp festes til denne med en snor. Strekkodene bidrar til å sikre koblingen mellom merkelapp og prøve dersom en merkelapp skulle løsne fra en prøvepose, i tillegg til at innleggingen av registreringsdata og analyseresultat forenkles.

Prøvene bør fryses fram til overlevering. Overleveringen skal skje til avtalt kontaktperson i SNO fortløpende, eller så raskt som praktisk mulig. Siste frist for avlevering av prøve til kontaktperson i SNO er 5 dager etter avsluttet innsamling. Fristen for overlevering må holdes for at oppdragstaker skal kunne analysere og rapportere resultatene innen fastsatt rapporteringsfrist.